

פרשת ויחי

ברכות יעקב לבניו הם ברכות או קללות

זמן כל השבטים קיבלו ברכה הרי חלקם רק הוכיח

בפרשתנו פרשת ויחי, לאחר שיעקב אבינו מסיים לברך את בניו, אומרת התורה 'כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם', (מט כח) ומפרש רש"י ז"ל "וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, והלא יש מהם שלא ברכם אלא קינטרן, אלא כך פירושו וזאת אשר דבר להם אביהם מה שנאמר בענין, יכול שלא ברך לראובן שמעון ולוי, תלמוד לומר ויברך אותם, כולם במשמע איש אשר כברכתו ברכה העתידה לבא על כל אחד ואחד והמשמעות מדבריו שכל אחד מהשבטים זכה לברכה".

ובאמת כשאנו מתבוננים במה שיעקב אבינו אמר לראובן, קשה לנו לראות אפילו שמץ של ברכה לראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז, ומפרש בתרגום "ראובן בכורי את חילי וריש תוקפי לך הוה חזי למסב תלתא חולקין בכירותא כהונתא ומלכותא", ואחרי הכל 'פחו כמים אל תותר כי עליית משכבי אביך אז חללת יצועי עליה', ומפרש רש"י "פחו כמים, הפחו והבהלה אשר מהרת להראות כעסך, כמים הללו הממהרים למרוצתם, לכך אל תותר אל תתרבה ליטול כל היתרות הללו שהיו ראויות לך", הרי שיעקב ביטל לראובן כל הגדולה שהיתה אמורה להגיע אליו, והפסיד מלכות כהונה ובכורה בגלל מידת הפזיזות שהיתה בו, האם לזה אפשר לקרא ברכה.

גם בהמשך, לגבי שמעון ולוי 'שמעון ולוי אחים כלי חמס מכורתיהם, בסודם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבודי כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו שור, ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל', (שם ה) האם מה שיעקב אומר 'ארור אפם', אפשר להחשיב בתור ברכה.

שהברכה תחול צריך שיהא למתברך כלי קיבול

שאלות אלו שאנו מתקשים להבין איפה יש כאן ברכה, הם לאות שאנו סוברים שברכה פירושה, שאנו ניגשים לאדם גדול ומבקשים ממנו ברכות, חיי בני ומזוני וכו', וברכותיו מתקיימות, אבל האמת שזה לא כל כך פשוט, ואמת הדבר שיש מושג של ברכה, אבל כדי לקבל ברכה דרוש שיהיה כלי קיבול לברכה, ולולא כלי קיבול זה אי אפשר לזכות לברכה! 'הרחב פיך ואמלאהו'.

אדם צריך למצוא את הנקודה המרכזית של הטואו

אדם שרוצה לשפר דרכו, לשפר מידותיו, יגלה שאין פרט ואין ענין שאינו צריך חיזוק, שאינו דרוש תיקון, עבודה רבה מחכה לו, אבל לו ישכיל יבין, שלפעמים יש אפשרות לעבוד בצורה נכונה, ובמקום להילחם על עשרות פרטים שונים, לתפוס את שורש הענין, שיגרום שעל ידי זה יכלול בו כל הפרטים, וכידוע לעובדים בחכמה, לכל אחד-מאתנו יש מידה אחת או אפילו פרט מסוים במידה, שהוא הוא השורש פורה ראש ולענה, וממנו מסתעפת כל נפילתו בכל התחומים, הבעיה העיקרית היא, שנקודה זו בדרך כלל נעלמת מהאדם, מי שזוכה לאחר התבוננות עמוקה לגלות מהי המידה העיקרית שבולמת עלייתו הרוחנית, ידע שהאוסר בפתח אם רק ירצה, מעתה יודע הוא איך לתקן מה שצריך תיקון, והדרך סלולה לעליה ולשפע רוחני.

אצל חברינו, קל יותר להבחין מהי המידה הרעה הזאת, לפעמים רואים אדם מחונן בכל דבר טוב, כישרונות מידות וכו', ואף על פי כן רואים שעלייתו לא משהו מיוחד! נקל לנו העומדים מן הצד להבחין בו ולראות שאצלו הבעיה העיקרית המעכבת כל עליה היא 'הכבוד', חולשתו לכבוד גורמת לו בעיות בכל התחומים, אצל השני, נבחן שדוקא 'הקנאה' אוכלת אותו, אצל השלישי 'העצלות' וכו', האדם הזר יכול להבחין יותר בקלות ויכול לשמש כראי עבורנו.

המחבר: משה שניידמן